

Μήπως το παιδί σας έχει πέσει θύμα σχολικού

Το φαινόμενο της

σχολικής βίας δεν είναι καινούργιο, φαίνεται όμως ότι τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας έχει πάρει σημαντικές διαστάσεις.

Διεθνώς, το λεγόμενο «bullying» μελετήθηκε για πρώτη φορά στη Νορβηγία το 1978, ενώ το 1987 εμφανίστηκε ο όρος σε επιστημονικά περιοδικά. Στα Ελληνικά αποδίδεται συνήθως ως «σχολικός εκφοβισμός» ή «ενδοσχολική βία», που όμως έχει περισσότερες μορφές από την εικόνα δύο συμμαθητών που πιάνονται στα χέρια στο προαύλιο του σχολείου. Το bullying μπορεί να έχει μορφή σωματική (χτυπήματα, δαγκώματα, σπρωξίματα, φτυσίματα, καταστροφή προσωπικών ειδών, κλοπές), λεκτική (πειράγματα, ταπεινωτικοί χαρακτηρισμοί, απειλές, ρατσιστικά ή σεξιστικά σχόλια), κοινωνική (διασπορά κουτσομπολιών, αποκλεισμός από ομάδες, ρεζίλεμα) ή ηλεκτρονική (απειλές και πειράγματα μέσω sms, e - mails κλπ.). Αυτό που το κάνει να διαφέρει από τους συνηθισμένους διαπληκτισμούς ή τα πειράγματα που ανταλλάσσουν τα παιδιά είναι ο συστηματικός χαρακτήρας του, αλλά και το γεγονός ότι είναι ξεκάθαρο πως

κάποιος είναι ο θύτης και κάποιος το θύμα. Όταν δύο ή περισσότεροι συμμαθητές τσακώνονται, συνήθως οι ρόλοι εναλλάσσονται, και μέχρι ένα σημείο τα παιδιά συμφωνούν ότι μια τέτοια κατάσταση έχει για όλους κάτι παιχνιδιάρικο και αστείο. Όταν, όμως, το «παιχνίδι» αυτό αποκτήσει χαρακτηριστικά όπως η διάθεση να πληγωθεί ο άλλος, η αγένεια και η συνέχεια, τότε περνάει τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στον αστεϊσμό και τον εκφοβισμό, και πρέπει να σταματήσει. Η εμπειρία της σχολικής βίας προκαλεί στον ψυχισμό του παιδιού εκρήξεις στρες και φόβου και «κεντάει» συναισθηματικές πληγές που μπορεί να μείνουν ανοιχτές σε ολόκληρη τη ζωή του. Αλλά οι συνέπειες δεν αφορούν μόνο τα θύματα. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι νταήδες του σχολείου είναι πιο πιθανό να γίνουν στο μέλλον χρήστες ναρκωτικών ουσιών και αλκοόλ, να εμπλακούν σε εγκληματικές ενέργειες ή σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Έχει πέσει θύμα bullying;

Ο πιο σίγουρος τρόπος για να γνωρίζετε όσα συμβαίνουν στο παιδί σας τις ώρες που βρίσκεται στο σχολείο είναι να συζητάτε μαζί του. Ωστόσο, πολλά παιδιά διστάζουν να ομολογήσουν ότι έχουν πέσει θύματα ενδοσχολικού εκφοβισμού, είτε επειδή φοβούνται είτε επειδή νιώθουν ότι θα απογοητεύσουν τους γονείς τους ή ακόμα και επειδή αισθάνονται ενοχές, καθώς αντιμετωπίζουν αυτό που τους συμβαίνει ως δικό τους λάθος. Γι' αυτό είναι σκόπιμο να παρατηρείτε στενά τη συμπεριφορά του παιδιού σας, ώστε να εντοπίζετε τυχόν σημάδια που ίσως αποκαλύπτουν ότι δεν περνάει και τόσο καλά στο σχολείο τελικά, όπως:

- Το παιδί έχει στο σώμα του **μελανιές, μώλωπες και χτυπήματα**, για τα οποία δυσκολεύεται να σας δώσει πειστικές εξηγήσεις.
- Παρουσιάζονται **αλλαγές στη συμπεριφορά** του, εκδηλώσεις άγχους και διαταραχές στο φαγητό ή τον ύπνο.
- Εκφράζει **δυσαρέσκεια για το σχολείο** και σας δηλώνει σε κάθε ευκαιρία ότι δεν θέλει να πάει.
- Παραπονιέται συχνά ότι έχει **πονοκέφαλο ή στομαχόπονο**, ιδιαίτερα το πρωί, λίγο πριν ξεκινήσει για το σχολείο.
- Έχει **καταθλιπτική συμπεριφορά** και δεν του αρέσει να ασχολείται ακόμα και με δραστηριότητες που το ευχαριστούσαν στο παρελθόν.
- Δυσκολεύεται να **συγκεντρωθεί**.
- Αποφεύγει να σας **κοιτάζει στα μάτια** όποτε συζητάτε θέματα που έχουν να κάνουν με το σχολείο.

Στην περίπτωση που το παιδί αρνείται να σας πει λεπτομέρειες ή να παραδεχτεί ευθέως ότι αντιμετωπίζει τέτοιου είδους πρόβλημα, βρείτε άλλους τρόπους να θίξετε το ζήτημα. Για παράδειγμα, πάρτε αφορμή από μια εκπομπή στην τηλεόραση και αρχίστε να ρωτάτε: «Πώς πιστεύεις ότι θα έπρεπε να αντιδράσει αυτό το παιδί;», και μετά: «Έχεις ζήσει ποτέ κάτι παρόμοιο;». Από τη στιγμή που θα καταφέρετε να σας εμπιστευτεί το πρόβλημά του, το πρώτο που πρέπει να

κάνετε είναι να του προσφέρετε όλη τη στοργή, την υποστήριξη και το αίσθημα ασφάλειας που έχει ανάγκη. Εξηγήστε του πόσο καλά έκανε που σας μίλησε και πόσο σημαντικό είναι να συμβουλευέται κάποιον ενήλικο (τους γονείς ή τους δασκάλους του) όταν βρίσκεται αντιμέτωπος με καταστάσεις σαν αυτήν. Θυμίστε του ότι δεν είναι το μόνο – ο σχολικός εκφοβισμός αφορά πολλά παιδιά – και ότι δεν είναι η δική του συμπεριφορά λανθασμένη, αλλά η συμπεριφορά του παιδιού που το παρενοχλεί. Στη συνέχεια, ενημερώστε τους δασκάλους και το διευθυντή του σχολείου. Βρείτε τρόπους να το βοηθήσετε να αυξήσει την αυτοπεποίθησή του και να νιώσει πιο σίγουρο για τον εαυτό του και πιο δυνατό, όπως π. χ. κάνοντας μαθήματα καράτε.

Γιατί κάποια παιδιά παρενοχλούν άλλα;

Τα παιδιά μπορεί να ασκήσουν βία σε συνομηλίκους τους για πολλούς λόγους. Μερικές φορές, έχουν ανάγκη από ένα «θύμα» – κάποιον που φαίνεται να είναι σωματικά ή συναισθηματικά πιο αδύναμος ή απλώς διαφορετικός. Είναι ο τρόπος που επιλέγουν για να νιώσουν σημαντικά, δημοφιλή ή ότι έχουν τον έλεγχο. Άλλες φορές, η συμπεριφορά των «bullies» αντανakλά τον τρόπο με τον οποίο οι άλλοι συμπεριφέρονται σε αυτούς. Ένα παιδί που προέρχεται από μια οικογένεια όπου ο θυμός, η βία και οι ταπεινωτικοί χαρακτηρισμοί εκτοξεύονται συχνά, τότε είναι πιθανό να θεωρεί ότι αυτά τα ξεσπάσματα είναι κάτι «φυσιολογικό» ή τουλάχιστον ένας αποδεκτός τρόπος επικοινωνίας. Σύμφωνα με έρευνες, τα παιδιά που αναλαμβάνουν το ρόλο του θύτη, έχουν διεθνώς κάποια κοινά χαρακτηριστικά, όπως έντονη αυτοπεποίθηση, παρορμητική προσωπικότητα, δυσκολία στο να ακολουθούν κανόνες, ενώ δεν έχουν ιδιαίτερα ανεπτυγμένο το αίσθημα της συμπάθειας απέναντι στους άλλους ανθρώπους. Εάν υποψιάζεστε ότι το παιδί σας μπορεί να φέρνει συστηματικά κάποιους συμμαθητές του σε δύσκολη θέση, θα πρέπει να του κάνετε σαφές ότι θεωρείτε τη συμπεριφορά του απαράδεκτη, δεν είστε διατεθειμένοι να τη δεχτείτε, και να ορίσετε συνέπειες για τις πράξεις του. Βεβαιωθείτε ότι στην οικογένειά σας υπάρχουν σαφείς και ξεκάθαροι κανόνες και όρια, και αναρωτηθείτε μήπως συντρέχουν στο σπίτι σας κάποιοι λόγοι για τους οποίους το παιδί εκδηλώνει επιθετική συμπεριφορά. Μιλήστε μαζί του, μάθετε περισσότερα για τους φίλους του, για τις συνήθειές του, για το πώς περνάει τον ελεύθερο χρόνο του, και προωθήστε την ενεργητικότητά του σε δραστηριότητες που δεν περιλαμβάνουν βία (μουσική, θεατρικές ομάδες, «ευγενή» αθλήματα). Ωστόσο, θα πρέπει να είστε ρεαλιστές: Η συμπεριφορά του δεν θα αλλάξει από τη μία στιγμή στην άλλη. Εάν πιστεύετε ότι δεν μπορείτε να αντιμετωπίσετε την κατάσταση χωρίς βοήθεια, είναι σκόπιμο να ζητήσετε τη συμβολή κάποιου παιδοψυχολόγου.

To bullying στην Ελλάδα

Σε σχετική έρευνα που διενεργήθηκε από το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας κατά τα σχολικά έτη 2004-5 και 2005-6, στην οποία πήραν μέρος 4.000 παιδιά και έφηβοι,

οι μισοί από τους μαθητές και τις μαθήτριες δήλωσαν ότι αναγνωρίζουν τις μορφές της σχολικής βίας, με τα αγόρια να εμφανίζονται συχνότερα ως δράστες και θύματα του bullying. Το 10-13% δήλωσαν ότι είχαν βιώσει ως θύματα το φαινόμενο, κυρίως με τη λεκτική του μορφή. Οι «δράστες» είναι συνήθως συνομήλικοι με τα θύματα, ελληνικής καταγωγής, με χαμηλή επίδοση στα μαθήματα και γενικά άσχημη συμπεριφορά μέσα και έξω από την τάξη. Το θύμα, από την άλλη, στις περισσότερες περιπτώσεις αγόρι, ελληνικής ή ξένης καταγωγής, με καλές επιδόσεις στο σχολείο, που εμφανίζει κάποιες διαφοροποιήσεις από το συνηθισμένο μοντέλο του μαθητή της ηλικίας του, είτε στη σωματική διάπλαση είτε στη συμπεριφορά.

Tips για να αντιμετωπίσετε το bullying

- Η πιο συνηθισμένη αντίδραση ενός γονιού, όταν μαθαίνει ότι κάποιο παιδί έβρισε ή χτύπησε το δικό του στο σχολείο, είναι να το συμβουλέψει: «Κάνε του κι εσύ το ίδιο». Όμως, **η αντιμετώπιση της βίας με βία είναι, σε κάθε περίπτωση, λανθασμένη**. Αυτό που θα πρέπει να συμβουλέψετε το παιδί είναι να απομακρυνθεί από αυτόν που το εκφοβίζει και να ενημερώσει για το θέμα κάποιον ενήλικο.

- Ζητήστε από το παιδί **να αποφεύγει να βρίσκεται μόνο του** στους χώρους όπου συνήθως συναντά το «θύτη», όπως π. χ. στο προαύλιο ή το σχολικό λεωφορείο.

- Εξηγήστε του ότι **είναι πιο γενναίο να αγνοήσει τα πειράγματα**, παρά να προσπαθήσει να αντεπιτεθεί. Δείχνοντας αδιαφορία, είναι πιο πιθανό ο «δράστης» να σταματήσει να βλέπει το παιδί ως «ενδιαφέρον θύμα».

- Εάν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο που θέλει ο «θύτης» από το παιδί σας (όπως το χαρτζιλίκι του, το MP3 του ή ακόμα και την τσάντα του), ζητήστε του να **μην το ξαναπάρει μαζί του** στο σχολείο.

- Εάν υποψιάζεστε ότι το παιδί αντιμετωπίζει τέτοιου είδους πρόβλημα, αλλά δεν θέλει να μιλήσει μαζί σας, **προτρέψτε το να συζητήσει** με κάποιο άλλο άτομο που εμπιστεύεται, όπως ένας αγαπημένος θείος, η νονά του ή η αδερφή του. Ακόμα κι αν δεν μπορέσουν να το βοηθήσουν να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, θα του προσφέρουν την ηθική συμπαράσταση που έχει ανάγκη και την αίσθηση ότι δεν είναι μόνο.

Με τη συνεργασία της **Νέλλης Θεοδοσίου** (παιδοψυχολόγος).

Από: Ελένη Καραγιάννη

Πηγή: imommy.gr